

διεισδύεις να διαφωνώ διατά τὴν βάσιν τοῦ δργου σας, εὐρίσκω διτι μὲ τὰς ὑπερβολάς σας καταντῷ νὰ κλονίσετε καὶ τὰ θεμέλια. Οἱ φρόνιμοι πηγαίνουν σιγά σιγά...

— Ξέρω, ξέρω. 'Η ίδει τοῦ Ροΐδη, ἡ διπλωματία. Μὲ νὰ σοῦ πῶ, ἔγω μιᾶ διπλωματία καὶ γνωρίζω, τὴν ἀλήθειαν. 'Η ἀλήθεια παντοῦ, ἡ ἀλήθεια. Δὲ μοῦ λέσ, παρακαλῶ, τὶ θὰ κάναμε ἐν δλοῖς εἰχαν τὴν ίδεια σας; Νὰ πούμε πῶς δ Σολωμὸς ἀπήγαινε μὲ τὴν ίδεια διπλωματία, θὰ εἴται σήμερα Σολωμὸς καὶ θὰ εἴται ἡ ποιηση γλυτωμένη ἀπ' τὰ νύχια τῆς καθαρεύουσας; 'Ο Σολωμὸς εἴται μεγάλος, πολὺ μεγάλος καὶ δὲν καταδέχτηκε νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀξία του καὶ τὴν ἀλήθεια στὴ διπλωματία καὶ στὴ πρόσκαιρη δημοτικότητα. Τόσα χρόνια ἐμενε στὰ σκοτεινά, μὰ γιὰ δὲς τώρα! Τὶ λέσ, γιὰ τὸ Σολωμό; 'Ο Στεκέτης, μιὰ ἀξία στ' ἀλήθεια, ἀκολούθησε τὴ διπλωματία, θυσιάσῃ τὴν ἀλήθεια καὶ βλέπεις τὴν τιμωρία. Ποιός ξέρει σήμερα τὸ Στεκέτη; Εσχάστηκε, πάει.

— "Ωστε νομίζετε . . .

— "Ετσι τώρα κι δ Ψυχάρης. Τώρα δὲ σᾶς αρέσει, αῖ; Μὰ ἔνας τίμιος συγραφέας δὲ δουλεύει μόνο γιὰ τὴν ἐποχή του, & θὲς μάλιστα δὲν πρέπει νὰ δουλεύῃ γιὰ τὴν ἐποχή του.

Καὶ προσέθεσε τὰ ἔξι σοβαρά, φρόνιμα, ἀποδεικνύοντα διτι εύρισκονται καὶ μαλλιάροι μὲ ἀνοικτὰ μάτια ποὺ δὲν τυφλώνονται ἀπὸ τὸν ἀληλοθαυμασμόν.

— 'Ο Ψυχάρης ἔχει βέβαια σφάλματα — καὶ ποιός δὲν ἔχει σφάλματα; — μὰ δὲ μοῦ λέσ, διὰ θασες ἔργα τοῦ Ψυχάρη; πῶς σοῦ φάνεται; Θὰ μοῦ πῆγε πάλι «τὰς ὑπερβολάς». Μὰ ποιός σὲ βεβαιώνει πῶς ἔχεις σὺ τὸ δίκιο καὶ πῶς σὲ εἶχεις χρόνια, σὲ πενήντα, σὲ ἑκατὸ χρόνια — καὶ τί εἶναι τάχα ἑκατὸ χρόνια στὴ ζωὴ ἐνὸς ἔθνους; — δὲ θὰ βρίσκουν πῶς δ Ψυχάρης εἴται πολὺ καλὸς μὲ πῶς ἐπρεπε νὰ εἶναι πιὸ ριζοσπαστικός; Πολλά, πολλὰ πράματα στὴν ἀρχὴ διόσμος τὰ πολέμησε μὲ ὅ στερα τὰ δέχτηκε κ' ἵτιμησε ἑκείνους ποὺ ἐπάθαν κατατρεγμό.

— Φρονεῖτε λοιπὸν διτι αἱ ίδεια σας θὰ ἐπικρατήσουν ἀσφαλῶς μιὰν ἡμέραν;

— Δὲν είμαι βέβαια τρελλός νὰ πολεμῷ γιὰ χρέμην ὑπόθεση. Πάει νὰ πῆ πῶς είμαι βέβαιος πῶς στὸ τέλος θὰ νικήσουμε. Οἱ καθαρεύουσάνοι τὸ ίδιο, πιστεύουν πῶς αὐτοὶ θὰ κερδίσουν στὰ τελευταῖα.

Σύ οὔτε τὸ ἓνα πιστεύεις, οὔτε τὸ ἄλλο. Τὶ πιστεύεις; πῶς ἡ γλώσσα θὰ σταθῇ στὴ μέση, νὰ ποῦμε λιγάκι πιὸ κάτω ἀπ' αὐτὴ ποὺ γράφεις. 'Ο καθένας πηγαίνει σύφωνα μὲ τὴ γνώμη του καὶ μὲ τὴν πιστη του. Ποιός θὰ θυγῆ πέρα; Αὐτὸ θὰ τὸ δεῖχῃ δι χρόνος. Οὔτε οἱ βρισιές, οὔτε οἱ κατατρεγμοί, οὔτε οἱ κοροδείες δὲ θὰ κάνουν τὴν ἀλήθεια νὰ χαθῇ. Μπορεῖ γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ τὴ σταματήσουν, μ' αὐτὸ μόνο γιὰ μιὰ στιγμή. 'Η ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ στὸ τέλος.

— Δηλαδὴ ἡ δημοτική;

— Δὲν ξέρω. 'Εγὼ εἴπα ἡ ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ δισ καὶ νὰ φωνάζουμε, δισ καὶ νὰ βρίζουμε. 'Η ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος μας; 'Εμεῖς θὰ νικήσουμε. 'Αδικος εἶναι δ ἀγώνας μας; Θὰ χάσουμε. 'Οχι δ Ψυχάρης, σχι δ Πάλλης, μὰ δ, τι καὶ νὰ γίνῃ θὰ χάσουμε. Γιὰ κοιτάξει τὴν ιστορία. Τὶ γενήκανε οἱ εἰκονομάχοι; Κυνηγήσανε, καταστρέψανε, ξορίσανε. Ποῦ πῆγαν δλοι τους οἱ κόποι; Στὰ χαμένα· καὶ γιὰ τὶ πράμα; γιὰ τὸ προσκύνημα τῶν εἰκόνων. Γιὰ λογάρισμε τώρα τὴ γλώσσα, πολὺ πιὸ μεγάλο ζήτημα καὶ πολὺ πολὺ πιὸ πραχτικό.

Αὐτὰ ἐπάνω κάτω μοῦ εἴπε διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Όμιλήσαμεν πολὺ περισσότερα, ἡ κυρία δμας ίδεια ἡτον αὐτή. Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα δὲν θὰ λυθῇ μὲ θυμούς, μὲ ὑθρεις, μὲ διωγμούς. Διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς οἱ λόγοι τους δποίους εἴπεν δ Χαραλίτη, ἀν δὲν ἔχω λάθος, κατὰ τῶν Χριστιανῶν: «Ἐάν ἡ θρησκεία αὐτὴ (ἢ χριστιανική) εἶναι φευδής, καμία δύναμις ἀνθρωπίνη δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὴν σώσῃ· ἔαν δμως εἶναι ἐκ Θεοῦ ἀδικα κοπιαζέτε».

Οι συνετοὶ αὐτοὶ λόγοι δὲν ἔσωσαν τότε τὸν Στεφνόν τους, οἱ μετριοπαθεῖς λόγοι τοῦ «πωλημένου» δὲν θὰ ἐμπνεύσουν τώρα ἀνθρωπινώτερα αισθήματα εἰς τους μαινομένους ἀπὸ τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον. 'Εν τούτοις δ κ. Πάλλης εἴπε μεγάλην ἀλήθειαν: τὸ ψεῦδος δὲν ἡμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺ. Τὸ ζήτημα εἶναι πότε ἐπὶ τέλους θὰ λάμψῃ ἡ ἀλήθεια ἐν ὑνόματι τῆς δοπίας δλοι ἀγωνίζονται. 'Απέχει ἴσως πολὺ ἀκόμη. 'Ο κ. Παλλής τὸ εἴπε: δὲν ἐργάζονται διὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον.

Τὴν ἀλήθεια εἶναι διτι βλέπει ρόδινον αὐτὸ τὸ μέλλον, ἔννοιω ρόδινον κατὰ τὰς ίδειας των. 'Ολα συντρέχουν πρὸς τὸν σκοπὸν των, ἀκόμη καὶ τὸ θέα-

τρον. Σχετικῶς μοῦ διηγεῖτο μὲ πολὺ πολὺ σκῶμμα τὰ ἔξι:

— Πῆγα ψὲς τὸ βράδι μὲ τὴν κόρη μου στὸ θιάτρο, στὴ Δέσποινα τῆς Λυών. Θὰ μᾶς ὑποχρεώσετε πολὺ νὰ καταφέρετε τὸν κόσμο νὰ πηγαίνῃ ταχτικὰ στὸ θέατρο. Εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη δούλεψη ποὺ μπορεῖτε νὰ μᾶς κάνετε, γιατὶ τὸ θέατρο εἶναι τὸ πιὸ καλὸ μέσο γιὰ νὰ νιώσῃ ο κόσμος τὶ ἀνόητη ποὺ εἶναι η καθαρεύουσα. Γιὰ σκέψου λιγάκι! 'Ο έρωμένος εἴται καντά στὴν έρωμένη κι αὐτὴ τοῦλεγε μὲ πάθος, μὲ φλόγα τάχχη δρωτικά: «Δένδυνασαι νὰ φαντασθῆς, Κλαύδιε, πόσον ἡ καρδία μου διαστέλλεται...» Πές μου, σὲ παρακαλῶ, κατάσταση εἶναι αὐτή; φανταζεσαι κωμικότερο πράμα; «Ἄς έψεται δ Γεννάδης ποὺ τὴ διώρθωνε ποῦ καὶ ποῦ τὴ γλώσσα καὶ τῆς ἔδωκε κάπια ζωή.

Ηύχαριστησα τὸ κ. Πάλλην καὶ ἐστηθηκε νὲ φύγω.

— Θέχουμε τίποτε βρισιές; τρώτησε μειδιῶν.

— 'Απὸ τὴν «Ημερησίαν» ἀσφαλῶς σχι, κ. Παλλη.

— Τὸ ξέρω. Μοῦ δεῖχνανε τὴν ἐφημερίδα σας στὸ Λιβερπούλ, τὴ διαβασα στὴν Πόλη-στὴ Μυτιλήνη, ἰδὼ τώρα, εἴτε δεικνύων ἑνα φύλλον «Ημερησίας» ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Εἶστε «μικτοί» έστεις. Δὲν πειράζει, ποιός ξέρει ἐν τὸ παιδί σας δὲ γράφει στὴ γλώσσα μας. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ είσαι δικιος καὶ θαρρῶ πῶς δὲν ἥσουν πάντα τέτιος.

— Ο υπαινιγμὸς θὰ ἡτο φαίνεται δι' σας ἔγραψα ἀλλοτε διὰ τὸν «Νουμάν». Δὲν ἀπήντησα. 'Υπεκλιθην καὶ ἔψυχα σχεδὸν ἐντροπιασμένος.

Ο ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Τὴν περοκούένη Παρασκευὴ κατὰ τὸ μεσημέρι ήρθε δ 'Αργύρης Ερτχλιώτης στὸ γραφεῖο μου. Τὸ βαπτόρι ποὺ τὸν ἔχειρε ἀπὸ τὴν Ανατολή στὴν Εύρωπη σταθησε γιὰ λίγες ώρες στὸν Πειραιῶ κ' έτοι πετάχτηκε δ ἀηδονόλαλος ποιητής μας στὴν Αθήνα νὰ ίδει τὸ γραφεῖο του. Νουμᾶς καὶ νὰ φιλήσει καὶ τὸ χέρι του Παλληρά, καθώς μούπε. Εἴταις μέρα τοῦ φύλλου, κι δ Γιαννάκης, ταχτικὸς στὴ δουλιά του, κολυνοῦσε μὲ κωμικὴ σοβαρότητα τὰ γραμματόσημα στοὺς φακέλλους. Πρῶτα πρῶτα αὐτὸ εἴδε δ 'Ερτχλιώτης καταγάγηκε.

— Δουλεύεις καὶ σὺ γιὰ τὴν ίδεια; Μπράσι

πῶς θὰ τὸ νοιώσω σὰ νῦγτανε εἰδος δυνατὸ λιοχτό πηματα καὶ λένε πῶς τὸ ράδιο τὸν πολλαπλασιάζει τὸν ηλιο. Τώρα καταλαβα, κι ωτόσο δὲ μὲ φαδιογραφήσανε παρά δυσ φορές μονάχα μέσα στὴ φού σκα Τρώγων ἀρκετά καλά, σχι ἔννοεῖται ὅπως καὶ πρῶτα. 'Η δψη μου ἀχαμενὴ δὲν εἶναι. Μὰ δ πόνος ἀφτὸς μοῦ θυμόνει τὰ νεβρικά μου δέση γίνεται καὶ δὲν ξέρω δὲν κλαία ἀπὸ τὸ πόνο δ, ἀπὸ τὴ φούρκα, γιατὶ μὲ φουρκίζει. Καλὸ τουλάχιστο ποὺ δὲν εἶναι ἀκαταπάφτος. 'Ηθελα νὰ γράψω κανένα δελτάριο σταγγελούδι: μου. Μά πονῶ μὲ τὸ παραπάνω. Πιὸ θετερις, ἀν πάω καλήτερα. Δὲ σὲς ἀφίνω, μὰ θὰ προσταθῆσω νὰ βρῶ καμιὰ θέση, σπόιασε δημοτικής της κερακής, εἰκοσι τέσσερες, σὰν πιὸ ξέθαρρο, σὰν πιὸ φυσικό. «Εντεκα καὶ τέταρτο, πρωτ. Πολυαγαπητέ μου ἀφέντη, «Ο τι ποὺ σᾶς; ἔβγαλα τελέγραφο. Είμαι πολὺ καλήτερα σημαρά τὸ πρωτ, καὶ θέλησα νὰ σὲς παρηγορήσω, γιατὶ τὸ χτεσινό μου τὸ γράμμα, καὶ γῶ δὲν ξέρω πῶς σας τογχράφα, τόσο πυνθανετερα εἴσειν τὴ στιγμή. Γιὰ τοῦτο σημερικα κάθησαν με τὸ κρεβάτι: μου δὲλη τὴ μέρα. Τὸ βλέπω τι μέ κάνει καὶ πονῶ σηκωμένη τὰ σκέλια μου νὰ βραχίνουν ἀπάνω στὴ φούρκα μου, νὰ τὴ Κουλιούνε, κ' ἔτοι πονῶ φριγτά. Δὲν πονῶ στὸ κρεβάτι: μου περά δταν κουνιούμαχι, κι ὅπως λεει δ Σεβιλής, γιὰ νὰ τοῦ κόψω τὸ κάριος ἀπὸ συντομία, εἶναι πόναι ποὺ τραχίζουνε, ποὺ ἀναποδογυρίζουνε τὰ νεβρά περισσότερο ἀπ' ἄλλους. Τοῦ εἴπα πῶς δ πόνος ἀφτὸς φούρκα μὲ κάνει, τόσο μ' ίρεβίζει. Μὰ ἐκεῖνος χαρέται, λέει, ποὺ δὲν εἰχαμε χειρότερα καὶ πήγανε τὰ πράματα ἔτοι. 'Αγαπητέ μου ἀφέντη, ἀθριο, δεφτέρα, θὰ ξαπλωθῶ ἐντέκατη φορά στὸ τραπέζι τῆς χειρουργικῆς γιὰ νὰ μοῦ κοιτάξῃ τὴ

ΨΥΧΑΡΙΣΣΑ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Τὸ σάββατο, εἴκοσι τρεῖς, τὸ γραμματάκι της κοντό κοντό, ἀρχινημένο καὶ δάφτο στὶς πέντε παρὰ τέταρτο: «Πολυαγαπητέ μου ἀφέντη, σὰν πλάγιασα ἔχτες, φοβόμουνε πῶς δὲν θὰ κοιμηθῶ καὶ περάσα νὰ νύχτα λαμπρή. «Εμεῖνα στὸ κρεβάτι ὡς τὶς δ

σου! Νά, πού καὶ παιδάκια πέντε χρονῶν δουλεύουνε μαζί μας!

Καὶ τὸν φίλησε. Μιὰ μέρα ποὺ τὸ παιδάκι αὐτὸν θὰ μεγαλώσει καὶ θὰ μάθει ποιός εἶτανε διθυράπιος ποὺ τὸ φίλησε, θὰ μπορεῖ νὰ καμαρώνει γι' αὐτό, διπως σήμερα καμαρώνει κι ὁ πατέρας του ποὺ ἔνας τέτιος πατριώτης κ' ἔνας τέτιος πρωτεργάτης τῆς Ἰδέας τὸν τιμάει μὲ τὴν πολυτίμητη φίλια του

— Πῶς τὰ περάσατε στὴν Πόλη; τοὺς ρώτησε.

— Μέρες χαρισμένες, ἐπως σοῦ τὰ γράφει κι ὁ Ἀκροπόλιτης στὸ σημερόν του τὸ γράμμα. Δουλεύουν ίκει στὰ γεράτες, δουλεύει ὁ Φωτιάδης, δουλεύει ὁ Σιώτης, δουλεύουν δῆλοι τους, μονιασμένοι, ἀδερφώμενοι, καὶ ἡ Ἰδέα ξαπλώνεται κ' ἡ φυτιὰ ἀνάβει ἀπ' δῆλος τις μεριές. Δὲν ζέρω ἐδῶ...

— Ἐδῶ εἴμαστε πολλοὶ καπεταναῖοι· κάθε δημοτικοῦς καὶ καπετάνιος ἀσ' τα! Ρέμπελη δουλεῖα, μπερμπάντικη!... Γιὰ τὴν Πόλη μίλα μου

— Ἐκεῖ πειθήρχουνε, γι' αὐτὸν καὶ κερδίζουνε κάθε μέρα καὶ καινούριους ὑπαδόν! "Ηρθανε τόσοι καὶ τόσοι νὰ χαιρετήσουν τὸν Πάλλην καὶ μένα, κι ὅχι μοναχὰ ἀπὸ τὴν ΙΙόλην μέσα, μὰ κι ἀπὸ τὴ χωριὰ γύρω, κι ἀπὸ μακρινὰ χωριά, κι δῆλοι δασκάλοι κ' ἐπιστήμονες κ' ἐμπόροι καὶ κάθε λογῆς ἀθρῶποι, ποὺ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια δὲ δυσκολεύεται νὰ πι στέψω πῶς ή μέρα τῆς τελιωτικῆς τῆς νίκης δὲν είναι καὶ πολὺ μακριά.

— Ἐπειτα πήγατε στὴν Μυτιλήνη;

— Νά, στὴν Μυτιλήνη καὶ στὴ Σμύρνη Καὶ κεῖ γίνεται δουλιὰ συμβαρή. Δὲν περιμέναμε νὰ βροῦ με τόσους δικούς μας, κι δῆλοις διαλεχτούς. Ὁ Ἀλβανός, ὁ δάσκαλος, στὴ Μυτιλήνη κι ὁ Σάκκης ὁ γιατρὸς κι ὅλ' οἱ ἄλλοι ποὺ ἤρθανε νὰ μᾶς χαιρετήσουν, ἀφοσιωμένοι δῆλοι τους δόλψυχα στὴν Ἰδέα. Στὴ Σμύρνη πάλι γνωρίσαμε τὸν Ἀναστασιάδη τῆς «Ημερολίας», καλόκαρδο παῖδι καὶ δημοτικοῦς, κι ἄλλους πολλούς, παραπολλούς, ποὺ φυλάω τὶς κάρτες τους στὴν τείπη μου. Νά σοῦ πῶ καὶ κάτι ποὺ μοῦ συνέδηκε χτές τὸ μεσημέρι στὴ Σμύρνη. Κεῖ πούτρωγα σὲ κάπιο ξενοδοχεῖο, ὅσο νέρθει ἡ ὥρα νὰ μπαρχαριστῶ στὸ βυπόρι, μὲ ζυγώνει ἔνας νέος, μοῦ ἀρπάζει τὸ χέρι καὶ μοῦ τὸ φιλεῖ. «Τονομά μου Σπύρος Κοντολέος ἀπὸ τὸ Κάιρο, μοῦ λέει, κι εἴμαι δημοτικοῦς». Νά, ποὺ τὸ ἐπίθετο «Δημοτικοῦς» κατάντησε πιὰ τίτλος τιμῆς.

Καὶ ξανάπε τὰ λόγια του Ζολζ, τάχαπημένα του

— Μιὰ καὶ βγεῖ στὸ διάβα της ἡ Ἀλήθεια, τίποτις δὲν τὴ σταματᾷ.

— Ανταμώσκει καὶ τὸν Παλαμᾶ καὶ οἱ λίγες στιγμὲς ποὺ πέρασα μὲ τὴ διαλεχτὴ συντροφιά τους στὸ ξενοδοχεῖο θὰ μοῦ μείνουν ἀξέχαστες, ὅπως ἀξέχαστες μοῦ μείνουν καὶ οἱ ὕρες ποὺ πέρασα μιὰ γλυκιὰ βραδιὰ τοῦ περασμένου καλοκαιριοῦ στὴν Κηφισία μὲ τὴν ἴδια χρυσὴ συντροφιὰ τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ἐφταλιώτη.

Τὴ στιγμὴ ποὺ τὸν ξεπροβαδόσαμε στὸ σταθμὸ τῆς Ὁμόνοιας, τοὺς ρώτησε δ Παλαμᾶς.

— Δὲ θὰ μᾶς ἔρθετε μαζί μὲ τὸν Πάλλην καμιὰ φορά καὶ στὴν Ἀθήνα;

— Λογαριάζουμε ἔνα τέτιο ταξίδι, μὰ τότε θέχουμε μαζί μας καὶ τὸν Ψυχάρη.

Καὶ μᾶς ἔφισε, φεύγοντας, τὴ γλυκιὰ αὐτὴν ἐλπία

Δ. Τ.

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

I.

Πεντοβούνι 19 τοῦ Τευγητῆ.

Κυριακὴ σήμερα κι δ Παπα-Παρθένης δὲ λειτουργησε. Τοὺς βρῆκα τὸ πρῶτον στὸ καπηλοῦ μὲ τὸ ποτῆρι γιομάτο μπροστά του.

— Μᾶς κατάργησες σήμερα τὴν Κυριακή, παπᾶ;

— Βρέ, κάτος νὰ ποῦμε. Δὲν τὸν διφίνεις τὸν τερεμέδες! Νά λειτουργήσω!... Καὶ πούός θάρσει στὴν ἐκκλησιά; «Ολοι βρίσκονται στὰ πατητήρια τους σήμερα καὶ πατάνε τὰ σταφύλια τους. Μοναχός μου νὰ λειτουργήσω, σὰν κοῦκος;

Δὲν ξέρω πῶς μοῦροθε νὰ τὸν πῶ κάπιο λόγο βαρύ. Μὰ τὸν κατάπια καὶ τραβήξα κατὰ τὸ δάσο νὰ λειτουργηθῶ. «Η συντροφιὰ τοῦ Παπα-Παρθένη μοῦ χαλνοῦσε τὴν Κυριακή μον' τὸ δάσο θὰ μοῦ τὴν ἔδιγε δλόφωτη. Μὰ τοῦ κάποιον. Τὰ πεῦκα μοῦ σφυρίζανε τὸ ντετρεγάλ λόγια τοῦ μπενρῷ. «Μοναχός μου νὰ λειτουργήσω;» Μάλιστα, Κύριε. Μοναχός σου νὰ λειτουργήσεις. «Ο ἀληθινὸς λερέας κάνε Θρησκείας καὶ κάθε Ἰδέας ἔνα μοναχὸ ξέρει καὶ λογαριάζει, τὸ Χρόνος τοῦ. Ἐκεῖ καρφωμένος στὸ χρέος θὰ μείνει. Θὰ σημάνει τὸν δρόμο καὶ μὲν μὴ δένει τὸν πόλιδα.

*) Κοίταξε φύλλα 256, 257 καὶ 259.

τὸν ἀκούσει κανεῖς. Θὰ σημάνει. Κι δὲ θὰ σημανθεῖ, ἀδιάκοπα, ἀκούσαστα, πεισματάρικα. «Ἄσ σπάσει τὸ σκοινὶ τῆς καμπάνας, ἀς φαγιστεῖ κι ἀς σπάσει καὶ καμπάνα.» Άσ ματώσουν καὶ τὰ χέρια του. Τὴ δονιά του αὐτός. Πρέπει στὴν ἀμαρτωλὴ χώρα νάπονται ή καμπάνα τοῦ δρόμου, πρέπει ή ἀδιάφορη πειριοποιημένη κοινωνία νάκονει τῆς Ἱδέας τὸ σήμαντρο.

Τότε τί τὸ φορεῖς τὸ χρόσο καὶ δὲν τὸ κάνεις κονθάρι νὰ τὸ πετάξεις κατάμουντρα στὴν κοινωνία; «Η κάνεις θρησκεία καὶ ἡ κάθε Ἱδέα θέλει παληνάρια, θέλει καὶ μάρτυρες. Τὸ ἀγκαθέντο στεφάνι κρέμεται ἀκόμα στὸ Γολγοθᾶ καὶ ἡ ιστορία μᾶς δείχνει μὲ τὸ σωρὸ τοὺς ήρωες ποὺ ἀντικρύσανε τὸ θάνατο ἀδειλαστοῖ, μένοντας δλοιόντας καρφωμένοι στὶς θέσεις τους. Φιοῦ σου, Ποπα-Παρθένη, γκιοτή!»

Γνωζόντας σπίτι ἄνοιξα τὴν «Ἐργασία» τοῦ Ζολζ. Θυμήθηκα τὸν Παπα-Μάρρο καὶ τὸν ήρωικό του θάρατο, κάπου ἀπὸ τὰ συντρίμα τῆς ἐκκλησιᾶς πὸν οἱ πιοτοὶ τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ δι χρόνος τὴν εἰχε συθέμελα σακατέψει. Τοὺς θυμήθηκα καὶ ξαναδιάβυσα ἀλάκαιρο τὸ ἔσχο κεφάλαιο. «Ο Παπα-Μάρρο δὲ λογάριαζε ἢ στὴν ἐκκλησιά του δὲ ζήγωνε κανεῖς κι ἀν τὰ πιονθάρια τῆς τοῦ φιβερίζανε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ σωριαστοῦντε στὸ κεφάλι του. Μόρο τὸ χρέος του λογάριαζε καὶ πέθανε κάνοντας τὸ χρέος του. Γιατὶ νὰ τὸν τοὺς βρέσκει κανεῖς μοναχὸ μέσα στὰ βιβλία τοὺς τέτιους παπάδες; Καὶ πῶς θὰ τοκήσει μὰ Ἱδέα διταν τῆς λείποντον οἱ τέτιοι ἥρωες;

IA'

Πεντοβούνι 22 τοῦ Τευγητῆ.

Σοῦ στέλνω μιὰ ἀγριοβιολέττα τοῦ βουνοῦ. Νὰ μοῦ τὴν περιποιηθεῖς, νὰ ζήσεις, κι ἀ μαραθεῖ ἀκόμα νὰ μὴ τὴν πετάξεις. Τὴν πόνεσα καὶ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὴν πονέσεις καὶ σύ. «Αμα τὴ δεῖς τόσο διμορφῇ καὶ τόσο χαριτωμένῃ, δὲ θὰν τὸ πιστεύεις ποῦ γεννήθηκε. Κι ἵμως εἶγαι ἀλλήθεια πῶς γεννήθηκε πλάσει σὲ κάπιο ἀγριάκαθο, πάνον σὲ μιὰ κατάξειρη πέτρα. Τὴν εἶδα καὶ ξαφνίστηκα. Ποῦ πῆγε νὰ γεννηθεῖ ἡ ἀμοιρὴ καὶ πῶς μπόρεσε νὰ ζήσει μὲ τέτια συντροφιά! Πῶς ἔμεινε βιολέττα καὶ δὲν ἔγινε ἀγκάθι κι αὐτή!»

Καμάτα φορὰ μοῦ τυχαίνει καὶ στὴ ζωὴ ἴδια νὰ ξαφνίσογμα. Βλέπω σὲ κάπια συντροφιές ἔγωγεστικές νὰ φυτρώνει μιὰ ψυχὴ ἀγνή κι ὀπειροκυνηγήτρα καὶ

φούσκα. «Ολους θὰ τοὺς κάψω νὰ γελάσουνε. Θὰ πῶ τοῦ Σεβιλᾶ πῶς προτοῦ ἀνεβῶ, πρέπει νὰ γράψω τὴ διαθήκη μου, γιὰ νὰ μαθουνει οἱ κλερονόμοι μου πόσες φορές στὴ ζωὴ μου ζένησκα σὲ τέτοιο τραπέζι. Τὶ περίεργο! Σὰν ἔρχεται δ Σεβιλᾶς στὴν καμπερή μου καὶ μοῦ κοινωνιάζει, ἀλήθεια είναι, δικοκεδαζώ καὶ πάβουνε οἱ πόνοι. «Έχω πάντα κάμπης φαγούρες. Είπα τὴ γνώμη σας σ' ἀρτό ἀπάνω τοῦ Σεβιλᾶ καὶ μοῦ ἀποκορύθηκε πῶς θέβεια, ἔται μπαρεῖ νάναι, γιατὶ τώρα ἔννοεται πῶς μολέμα τα θέχουμε καὶ πάσουνται πάντοι, ποὺ προέρχουνται εἴτε ἀπὸ τὴν κομμένη τὴ διάρροια, εἴτε ἀπὸ τὸ νεφρὸ μου εἴτε ἀπὸ τὴν τρέμητη, εἴτε καὶ ἀπὸ τὸ σηκωτή, ἀπὸ δῆλα δῆλα, καὶ σὰ νὰ τολεγει γιὰ τὸ ράδιο, ἀφοῦ τώρα ίσια ίσια είναι στὴ βράση καὶ στὴ δράση του τὸ θεράπευμα, κι δῆλα μᾶς τὰ κάνει ξώτησκα τὸν κ. Χουταρη & δὲ θέκανε καλὸ νὰ φροντίσῃ καὶ γιὰ δάφτα, δηλαδή, κατόπι τὸ διδύμογράφημα, νὰ μοῦ περεχύσῃ λιγάνια στὴν τρέπη, τέποτα, μὴ φοβάστε, καθημένη θέξματι στὴν καρέγλα, δίχως κούραση καμιά, δῆλου. Αγαπητέ μου ἀρέντη, προγεμάτισα, κοιμήθηκα, είναι η ὥρα πέντε. Είμαι πολύ, μὰ πο-

λὺ καλά. «Ηπια δυὸ φλιτζάνικα τοσοῦ. Θέ μου, τί καλὸ ποὺ εἶτανε! «Ανοίκε η καρδιά μου. Θερμομετρήθηκα, 37°3, καὶ τὸ πρῶτο, 36°2. Τὶ λέτε, τί λέτε; ; «Αχαμνά δὲν είναι. Δέν ξέρω τὶ νὰ κάψω, νὰ μείνω στὸ κρεβάτι μου ἢ τὶ ζέλλο. «Αν ξέρει πῶς δὲν θὰ πονέσω μὲ τὸ παραπάνω, θὰ σηκωνόμουνε, γιατὶ καὶ τὸ κρεβάτι μοῦ κουράζει τὴ μέση, πιὸ σωστὰ δηλαδὴ τὴ ρέχη καὶ τὰ σκέλια. «Ἐπειτα, ἡ διασκέδαση στὸ κρεβάτι, σήμερα παραμονὴ Χριστούγεννα, δὲν είναι μεγάλη. Φχγούρες στὸ κρεβάτι δὲν είναι διόλου. Γιὰ τὴν μπίρη, ίσως νὰ μὴ μοῦ συφέρην: σά βαρειά λιγάνι. Γιὰ τὸν καφέ, μὴ φοβάστε δὲν πλύνω διόλου, ξέρω πῶς σὰς δυσαρεστεῖ κι ώζτόσο οἱ γιατροί μου ίδω μ' ἀφίνουνε. «Αγαπητέ μου ἀφέντη, σά γίνω πιὸ δλόστελα καλά, θέ τὸ φέρει κανόνι, ἐπειδὴ κ'

Θαμάξω ἀλλη ψυχὴ ποὺ χίλιες ἀλυσσόδες τὴν κρατά-
τε δεμένη στὰ ταπεινὰ κι ὅμως αὐτὴ πάντα πρὸς τὰ
ψηφλὰ κοιτάζει. "Αι καμιὰ φορὰ τύχει κι ἀνεβεῖς σὲ
βουνό, πρόσσεξε νὰ μὴν πνήσεις καμιὰ τέτια ἀγριο-
βιολέπτα κι ἀ στὴ ζωὴ σου συναπαντήσεις καμιὰ τέ-
τια ψυχὴ, ἀγκάλιασέ τηρε καὶ κάμε την ἀδερφή σου.
Διηράνε γι' ἀγάπη κ' οἱ δυό τους καὶ τὸν ἀξίζει νὰ
χαροῦντε τῆς ἀγάπης τὴν δροσιά.

IB'

Πευκοβοῦνι, 30 τοῦ Τρουγητῆ.

Σὰ νὰ βραχέθηκα τὰ γράμματα καὶ λέω διπλά
νὰ σου γράψω νάφισω νὰ σου τὰ πῶ ἄμπελον μω-
θοῦμε. Κ' ἔχω τόσα νὰ σου πῶ ἀκόμα γιὰ τὸ χωρίο
μου ποὺ θὰ σου πάρω ταῦτιά. Κοίταξε νὰν τὰ βού-
λώσεις ἀπὸ τώρα μὲ μπαμπάκι

Σὲ πάπιο γράμμα σου ἀποροῦσες ποὺ δὲ σου μέλησα ἀκόμα γιὰ τὸν ἀθρώπουν, δὲ σου τὸν περίγραψα, ἀντὶ εἶναι καλοὶ ή κακοί, δὲ Ἰσοῦγραψα ἀντὶ εἶδα τὰ πλέκεται κανένα χωριάτικο εἰδύλλιο κάτου ἀπὸ τὰ πεῦκα ή στὸ ἀμπέλια καὶ στὶς ἀκρογυαλιές καὶ μὲ ρωτοῦσες ποροῦδενοντας· «Μὰ δὲ ζοῦντες ἀθρῶποι στὸ Πενικοφορεῖον σοι; Άθε μᾶς μιλᾶς καὶ γῆ αὐτούς;»

Ζοῦντε βέβαια καὶ παραξόστης καὶ ἔχοντες διετά τις
ἀθρωπίες ἀδυναμίες καὶ κακοριζικές. Μισοῦνται καὶ
ἀγαποῦνται, ζουλεύονται καὶ συκοφαντοῦνται, καὶ δι-
ταρ καμιὰ φορὰ ζήτησα νὰ κοιτάξω τὴν ψυχή τους
δὲν ἔμεινα καὶ τόσο φκαριστημένος γιὰ τὴν ἀδιακρι-
σία μου. "Οσο γιὰ εἰδύλλια, δὲν ἔχω νὰ σοῦ περι-
γράψω πανένα γιατὶ δὲ μοϊτινχε νὰ ίδω. Συνειδήζω
σὲ μερικὰ πράματα νὰ κλείνω τὰ μάτια μου καὶ νά-
φινω τὸ γείτονά μου νὰ πάνε τὰ κέφια του. Τί μὲ
νοιάζει ἄν δι Γιάννης ἀγαπάει τὴν Μαριώ καὶ ἀν δι Λε-
νιώ κοορδεύει τὸ Μιχάλη; Οὐτ' ἔγω κερδίζω τίπο-
τις οὔτε δι γις θάλλάξει τὸ δρόμο της. Τοῦτο μόνο
θέλω νὰ σοῦ πῶ, ἂ ζήσεις καμιὰ φορὰ σὲ χωριό,
τὸ χωριάτη νὰν τὸν πάρεις γιὰ χωριάτη καὶ θὰ πε-
ράσεις περίφημα. "Α γελαστεῖς καὶ τὸν πάρεις γι' ἄ-
θρωπο, πάνε τὴν ἔπαθες. "Ἔγω πέρασα περίφημα μὲ
τοὺς χωριάτες, καὶ αἴτοι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ἐλπίζω
νὰ καλοπεράσω μαζί μου ἀφοῦ δὲ θάχανε νὰ πα-
ραπονεθῶν πώς τοὺς φέρνημα ποτὲ ἀθρωπιά.

....Ωςτόσο ανδρι τὸ πρωτὶ φεύγω. Μὴ θαρρεῖς πώς βαρέθηκα. Τὸ ἐναυτίον λέω μάλιστα πώς οἱ μέρες κυλλοσανε γλήγορα, παραπολὺ γλήγορα, τόσο γλήγορα ποὺ νὰ μὴν τὸ παλονιώσω πότε κιόλας περά-

σανε δυδ μῆνες. Μὰ πρέπει νὰ φύγω. Ὁ ἄδρωπος
δὲ ζεῖ μοναχὸν γιὰ νὰ ξαπλώνεται κάτου ἀπὸ τὰ πεῦ-
κα. Πρέπει νὰ φύγω καὶ λυπάμαι ποὺ θὰ φύγω. Κι-
δ Μητρούλιας δ λοτόμος, ποὺ ξαπλωμένος στὸ λια-
κωτό του τραγουδάει ἀπὸ ὥρα, μὲ μισοκλαγάρικη
φωνή, τὸ λεβέντικο τραγούδι του, ποῦχει γιὰ γύρισμα

*"Ἔχετε γειὰ, βρυσοῦλες,
πεῦκα, βουρά, φαγοῦλες,*

ἀξαίνει τὴν λύπη μου. Γιατὶ τάχω ἀγαπήσει ὅλα δῶ
καὶ κάτι τοὺς ἔχω χαρισμένα ἀπὸ τὴν ψυχή μου.

Τόσες πίκρες έέχασα μὲ τὴ συντροφιά τους καὶ
τόσες χαρὲς ὕφονα κάτον ἀπὸ τὰ πεῦκα καὶ στὰ βό-
τσαλα τῆς ἀκρουγαιαῖς.

"Ἐγετε γειά, βρυσοῦλες....

Τὸ «έχει γειά», κι ὅταν ἀκόμα τὸ λέει κανεὶς σὲ πέτρες, νιώθει τὰ χείλια του νὰ φαρμακώνονται.
"Αλλαξε, Γριού Μητροπόλια, τὸ σκοπό. Μὲ πέθανες.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ТА ПРΩТОТΥΠА

Δέν ξέρουμε τί μπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἵσταμε τὸ τέλος ή φετεινὴ θεατρικὴ παραγωγή, μὰ ἀν κρίνουμε ἀπὸ δ, τι ὡς τώρα ἔγνε—καὶ θαρροῦμε πώς δέ θ' ἄλλαξουν τὰ πράματα στὸ λίγονε καιρῷ ποὺ μένει ἀκόμη γιὰ νὰ κλείσῃ ἡ κχλοκαιριάτικη πεζίδο—δὲν πρέπει νὰ μείνουμε καθόλου εὐχαριστημένοι. Εἰναι ἀλήθεια, πώς δύοι φωνάζαμε ἄλλοτες, ὅταν τὰ θέατρα ἀνέβαζαν ἀδιάκοπα διάφορα μέτρα ἔργα γαλλικῆς, το περισσότερο, φάμπτρικας, καὶ δὲ δοκιμαζαν καὶ πρωτότυπα ρωμαϊκα. Μῆς ἀπαντούσαν πώς τὸ κοινό, δὲ σηκώνει ντόπια πράματα, δίχως νὰ συλλογίζουνται ἀν ὑπάρχουν καὶ ἔνθρωποι νὰ γράψουν ντόπια πράματα.

Φέτο δημώς, δὲν ξέρουμε πῶς καὶ γιατί, τὰ πρωτότυπα ἔργα ἀνεβάστηκαν μὲν πολλὴ ἀπλοχεριά, καὶ τὸ κοινὸν σῆμα μονάχα δὲ δυσαρεστήθηκε μᾶς χεροκρότητε, περισσότερο ἀπ' ὅ, τι ἔπειπε, τοὺς λογῆς λογῆς συγραφιάδες. Σημεῖο θεοφάνερο πῶς σ' ἐμὲς σήμαρα κοινὸν δὲν ἐπάρχει, καὶ πὼς τὸ λεγόμενο κοινό, εἰναι ἔνα ἀστατο ἀσκέρι, ποὺ πάει στὸ θέατρο ἀπὸ διάφορα γυστά, καθεὶς ἄλλο παρὰ καλλιτεχνικά. Τὸ κοινὸν τὸ δικό μας, σ' ἔνα μονάχα συφωνεῖ: Νὰ μὴν τὸ τραχεῖτζουν τὰ ἔργα πέρα ἀπὸ τὸν παλιό γιλιο

| πατημένο δρόμο κι ἐπό τὴ χοντρὴ σκέψη καὶ τὴν
εὔκολην ἀντίληψην.

‘Ο μεγάλος φταίστης, καὶ σ’ αὐτὸν ἀκόμα, εἰναι τὸ τύπος. Εἴδατε ποτὲ σὲ καμιὰ ἐφημερίδα, κρίση ἀμερόληφτη, φωτισμένη, μελετημένη, λαχαρισμένη, συνειδητή, μὲν ἔνα λόγο, κρίσιν ἀληθινή; ‘Οχι. Δέ λέω πώς δὲ γράψουνται κρίσεις, καὶ κάποτες καὶ ἐπίκρισεις μάλιστα. Μὰ αὐτές ἔχουν λόγο ἄλλον, παρὰ τὴν κριτικὴν ἀνάγκη. Οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι ἄλλοτε προσωπικοί, ἄλλοτε συναδερφικοί, ἄλλοτε ρεκλαμαρικοί. Τὰ πρόσωπα ποὺ ἔξασκουνε σήμερα τὴν κριτικὴν στὸν τόπο μας, είναι παρὰ πολὺ ἀνακατεμένα στὸν ακατά συνθήκην θεατρικὸν δημοσιογραφικὸ-φιλολογικὸν κύκλο, κοντολογῆς στὸν κύκλο τῆς Γορτυνίας. Τοὺς λείπει λοιπὸν καθεὶς κριτικὴ μόρφωση, ποὺ τὴν ἀπογγέλλουν ἢ συνθέωπος πουδάζοντας καὶ μελετῶντας εἰδικὰ βιβλία, ὑστερά βέβαιας ἢ πὸ μιᾶς ἀρκετὰ σοβαρὴ φιλολογικὴ παρακατατήκη. Τοὺς λείπει ἀκόμα, καὶ ἔνα ἀληθινὰ θερμὸν ἐνδιαφέρον για τὰ θέατρα, ποὺ ἔν τοι εἴγχεις θέλεις επιχειρεῖς καὶ μέστις τὴν κριτικήν, καὶ τελευταῖς τοὺς λείπει τὸ «γνῶθε σαύτόν».

“Ετοι τὰ ἔργα ποὺ ἀνεβάζονται στὴ σκηνή, παρουσιάζονται στὸ κοινό, μὲ χρώματα φανταγετέρᾳ, τὰ ὄνδρατα τῶν συγχριτισθῶν ναζέρνουνται μὲ σεβασμὸ ἀπεριόριστο στὶς ἐφημερίδες, οἱ ἐπιχινοὶ δίνουν καὶ παίρονται.” Η τὸ ἐναντίο τὰ ἔργα χτυπιοῦνται ἀσυλλόγιστα, κι ὅχι μὲ τὸν τρόπο ποὺ πρέπει νῷ χτυπηθοῦν, ἢ περνῶντες ἐπερχόμενοι, χωρὶς κανένα δημοσιογραφικό, δηλαχθῆ τεχνικὸ θέρυθο. Καμιὰ φορά δὲ συφωνῶνται ἀναμεταξύ τους οἱ κριτικοί, μὰ αὐτὸ γίνεται πολὺ σπεντικά. Πιὸ συχνὰ οἱ ἐπιχινοὶ εἶναι γενικοί, καὶ τὸ κοινὸ ποὺ δὲ χρηπαρίζει καὶ πολὺ χάφτει τὴν ἀκριτική κριτική, καὶ μαρούωνται μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο κρίσιν! ἀπὸ τὸ «Ἐμπρός», ἀπὸ τους «Καιρούς», ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη», ἀπὸ τὸ «Νέο Αστυ», ἀπὸ τὶς «Αθηναῖς», ἀπὸ τὴν «Ἑστία», κ.τ.λ.

"Ολοι αὐτοί, εἶναι ἔξυπνα παιδία, ξέρουνε καὶ λὰ τὴ δουλειά τους. Ξέρουνε τὸν κόσμο καὶ τὴν κοινωνία μας, ξέρουνε πῶς πρέπει νὰ δουλέψῃ κανεὶς στὸν τόπο μας γιὰ νὰ πάρῃ μπροστά. Μὰ κύριο δὲ μῆς ἐμποδίζει νὰ πεῦμε τὴν ἀλήθεια, καὶ εἴτε μπορεῖν' ἡ ἀλλαζόνη τὰ πράματα! "Οσοι τὰ νοιώθουν αὐτά, πνέουν νὰ μιλήσουν; Πῶς νὰ διεφαρτυρθοῦνες; "Ολες οι πόρτες τῆς δημοσιογραφίας κλειστές;. Ο ρωμιός ἔχει τὸ ἐλαττών τὰ παίρνη γιὰ μᾶξιμα δια πράμα ιδεῖ τυπωμένο στὴν ἑρμηνείδα. Κι ἔμα τοῦ

μάς σας, νοῦς τιέψη καὶ καρδιά, γιατί σές ἀγαπῶ.
"Ἄεριο εἶμα: Ζεύχιν πώς θὰ τὰ πάνω κατήτερα. "Ο-
λους; δόκους; ἀκατάπαυτα σές ευλογειούμαται. "Απόψε
σα νὰ πεινῶ λιγάκι. Καλὴ έπιδίζα. »

Τι γινόταν ός τόσο ή φύσικα : Τί θυράτα ἔ-
κκαν τὸ φῶς ; Τί καταντούσε, μὲ τὸ θερπεῖα τὸ
κακινούργιο, τὸ διάθαντο τὸ σκοτάδι ; Τὸ μαθήτινε δ'
Ἀντρέας καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν γράμματα τῆς Κατι-
νούλας, ἀπὸ τὰξόλουθο γράμμα τῆς τρίτης εἰκόνης
ἔξη. Τοῦ τάλαιψ ὅπως τέλκυστε ἀπὸ τοὺς γιατρούς.
«Γιὰ νὰ μὴν λουράζουμε, γιὰ νὰ νὸν ῥαδιογραφήθω
καὶ νὰ ζεταστῶ μ' ἔναν κόπο, ἡρθε σήμερις δὲ κ.Σε-
βείλας στοῦ κ. Χουΐτκη, ἐνώ εἴρουνε ξαπλωμένη
στὸ τραπέζι. Κοίτκει καλὰ καλὰ μέσα. Κ' οἱ δυό
τους πολὺ πολὺ φραγμοτηθήκανε. «Ο κ. Σεβείλας
εἶπε μᾶλιστα· «Βλέπετε ! ! Οὐλα τὰ κακὰ σπυριὰ
πέφτουν ἔνας ἔνας κ' οἱ μυζούλες μᾶς ἀφίνουν γε.χ.
Ωρχεῖα Ια Ηλύκων μιὰ στιγμὴ να μιλήσουνε οι δυό
τους ἀναμεταξύ τους, καὶ γυρίζουνε πάλε. Δὲν εί-
μουν ἔτοιμη ἀκόμη, ντυνόμουνε κι : δὲ Σεβείλας λέει τοῦ
κ. Χουΐτκη· «Γιὰ διέστε μου, τί ἔφτυμη πού είναι?
Ποιός θὰ τὸ πιστεῖε πῶς τώρα τώρα σηκώνεται ἀπὸ
τὸ ραδιοτράπεζο ;»

'Αλήθεια κ' οἱ δύο τους ἀπορούσαντε ποὺ μ' ὅλης

πή δικτικός τῆς γαζέτας πώς τὸ ἔργο τοῦ κ. Τανάγρα δὲ τοῦ κ. Λαδόπουλου δὲ τοῦ κ. Ποταμιάνου είναι ἀσφαλέστερον γοντείας καὶ ὑπερόχου σκηνικῆς πλοκῆς, δὲ χωράει πιλά ἀντίφροση. Σοῦ ἀπαντᾷ, ἀντύχη ἀντιλογία.—Κύριε, δὲν ζέρετε τί λέτε. Αὐτὸ τὸ ἔργο, είναι ἀσφαλέστερον γοντείας καὶ ὑπερόχου σκηνικῆς πλοκῆς. Τὸ λέει ἡ 'Ακρόπολη'.

Νοιώτατε τώρα γιατί δὲν ὑπάρχει σ' ἐμές ἐδῶ κοινό, μὲ γνώμη ἀνεξάρτητη, φωτισμένη, δική του;

'Ο «Νουμᾶς» μὲ τὶς τόσο φιλόξενες στήλες του, μὰ καὶ τόσο στενὲς γιὰ τὸ πλατύ ἔργο του, δὲ θὰ εἴταν ἀφετός, σὲ μιὰ ἀναλυτικὴ κρίση γιὰ δλα τὰ πρωτότυπα ἔργα ποὺ παίγτηκαν τοῦτο τὸ καλοκαίρι ετὰ θερινὰ θέατρα. Γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ περιοριστοῦμε σὲ γενικές γραμμές.

Τὸ «Ἐπεμερώνει τοῦ κ. Καζαντζάκη, δόσο κι ἀν εἴχε μὲ τὸ τεχνικὸ μέρος του τὴν κοίση τοῦ Παντελίδειου, ἔπειτα στὸ πατέμπο του πολὺ. Εμεινε μονάχα ἡ ἀσάλευτη γνώμη πώς δισυγραφέας είναι ποιητής, τόσο πολὺ ποιητής ποὺ τρέψει τὸ δραματικό. Πράμα ποὺ δὲν παρατηρήθηκε στὴ «Χίμαιρα» τοῦ κ. Νέη. 'Ο κ. Νέης είναι πολὺ κακὸς ποιητής, δύμας στὸ ἔργο του αὐτὸ φάνηκε ποιητής ὑποφερτές, καὶ δραματικὸς δχι τόσο ἀτεχνος. Τὸ μαξιλάρωμα ποὺ τοῦ ἔγινε, πρέπει νὰ πέσῃ ὅλοκληρο στὴν ἀμάθεια καὶ ἀπιπολαιότητα τοῦ κοινοῦ, τοῦ σερνάμενου ἀπὸ τὴ μύτη, ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία μας. Αὐτὴ τὸν ἐγελοιογράφησε σὲ διάφορες ἴποχες, τοῦ φόρτωσε διάφορα ἀστεῖα στὴ ράχη του, καὶ στὸ τέλος δὲ ρεκλαμάρισε τὸ ἔργο του, δπως ἄλλα. Ισως ἡ «Χίμαιρα» ἔπειτε ἀπὸ δλα τὰ φετεινὰ ἔργα νὰ μαξιλαρωθῇ τελευταῖο.

'Ο «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἔσυρε γενικὸ τὸ θαυμασμὸ τῶν κριτικῶν τῆς δημοσιογραφίας μας. 'Αν ἔγιναν μιὰ δὲν ἔξατρεσες, τοῦτο βέβαια δὲν εἴτανε ἀπὸ ἀνάγκη κριτικῆς. Καὶ τὸ χτύπημα δὲν ἔγινε παλληκαρίσιο, μὰ μὲ πλάγιο τρόπο, καὶ μὲ βίβατα τρεμουλιασμένα, κι δχι ἵσως ἔκει ποὺ ἔπειτε. 'Ο «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἔχει ἔνα μεγάλο ἐλάττωμα γιὰ νὰ μὴν πάμε στὰ μικρά του. Δὲν είναι ἔργο ἐλληνικό. Ο συγγραφέας του είναι χιλιοεπερρεασμένος ἀπὸ δλη τὴν ξένη δραματικὴ φιλολογία, καὶ μάλιστα κακοεπιρρεασμένος. Καθηγε κ' ἔφτιαξε ἔνα πράμα ἀπίθανο, ἀκατανόητο, κι ἀκαταλόγιστο ἀν θέλετε. Μὲ μιὰ λέξη ἀπίστετο. Τέτοια ὑπόθεση καὶ τέτοια λύση δὲν είναι ζωντανή. 'Αδύνατο νὰ γίνη στὴ ζωή. Τέτοιος διάλογος καὶ τέτοιες ιδέες, ἀδύ-

νατο νὰ εἰπωθοῦνε ἀπὸ σημερνούς ρωμιούς: Ρωμιοὺς ἔννοοῦμε.

'Απ' αὐτὸ πιὸ πολὺ ἔρχεται στὸ λογαριασμὸ τὸ ἔργο τοῦ κ. Λαδόπουλου 'Η «Χαρένη Εὔτυχα» είναι τούλαχιστο ἔργο μὲ ὑπόθεση τεάτρα πάτρα πιθανή. Στὸ σύνολό του δμως φευτολυρικό, φευτοσαλονιστικό, φευτοσυγκινητικό, καὶ σὲ πολλὲς μερίες διάλογος ἀνοηταίνει....Θαρρῷ μᾶς μένουν ἀκόμα τὰ τρία τοῦ Δεληκατερίνη: 'Ο «Τυφλοσούρτης», 'αστὸ Ράφιο κι δ «Λυχνοστάτης». Τὸ πρῶτο, δράμα γραμμένο φαίνεται ἀπὸ τὸ συγραφέα τὸ 1840. Δὲν πειράζει ἀν δὲν είχε γεννηθεῖ τότε. Τὸ δεύτερο κωμῳδία, κι αὐτὴ σύχρονη μὲ τὶς κωμῳδίες του Βλάχου καὶ τοῦ Νικολάρχου. Τὸ τρίτο, ακωμικὸν παίγνιον» σὲ στήχους, ποὺ τὸ σύνολό του μαρίζει παλιάτσικη μούχλα.

Γιὰ τὸν «Ἀνθρωπὸ τῆς Ήμέρας» τοῦ κ. Μωραϊτίνη, καὶ γιὰ τὶς «Παναθηναϊκές» ἀνοστιές τοῦ ἔχυτου κ. Τσοκόπουλου καὶ τοῦ καλαμπούριστη κ. 'Αννινου, νομίζουμε περιττὸ νὰ μιλήσουμε.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Δὲν είναι ἡ ἀμορφιά σου
ποὺ μ' ἔχει σκλαβωμένα.
εῖν' ἄλλες ἀπὸ σέρα
δμορφες πιὸ πολὺ.

Μὰ μήτε κ' ἡ καρδιά σου
καὶ ἡ ταπεινοσύνη.
γεμάτες καλοσύνη
γνωρίζω ἔνα σωρό.

Τείναι; Κέγω δὲν δέρω.
Μὰ δο ὁ καιρὸς περνάει
στὸ νοῦ μου φῶς σκορπάει
ἡ θύμηση σου ἀφτῆ.

Μὲ κάνει νὰ ὑποφέω
τὴ θλίψη δλου τοῦ κόσμου
καὶ δ πιὸ τραγὸς καημός μου
ποὺ δὲ σὲ λησμονῶ.

ΒΑΡΑΛΕΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΛΑΣΤΗΜΙΕΣ

Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ

— Περινῶ μέσ' ἀπὸ τὴν ὑπαρξη σάν πως
θὰ περνοῦσα μέσ' ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία. Τὸ διάβα μου καὶ ἔνα δὲ θ' ἀφήκη σημάδι, κανένα!

— Η ζωὴ μου ἐδῶ στὴ Γῆς καὶ κάποιον ὀ-

τὴν ἀντάρα δὲν εἴμουνε περισσότερο κουρασμένη. 'Ο καιρὸς ὅμορφος δέσω, τόσο θεόγλυκος ποὺ σὲς θυμήθηκα καὶ παρκμάκια τὸ μικρὸ μου τὸν περιπατο ἀκκουμπισμένη στὸ μπράτσο τῆς Βιχτώριας. 'Απὸ χτές τὸ βράδιο δὲ μοῦ πόνεσε ἡ φούσκα διόλου ἀκόμη καὶ τώρα ποὺ είναι ἡ ὥρα ἔξη παρά τέταρτο, δὲν πονῶ. Μὰ νὰ μὴν ἔχουμε ωρίδιο πώς πέρασε, γιατὶ τὸ ζέρω πώς θε πονέσω. Τὴν παρασκεψή, θὰ πάω στὶς δυὸ παρὰ τεταρτο καὶ θὰ μοῦ φαδιογράφηση τὸ υπόγαστρο, τὴν τρίτη μαζὶ σας, καὶ πιθανὸ τὴ φούσκα. Θὰ δῆτε ὅμως καὶ τὸ δυὸ συστήματα, γιατὶ πρέπει πολὺ προσεχτικὰ νὰ προχωροῦμε. Μιλήσανε καὶ γιὰ τὰ σπυριά μου, δηλαδὴ γιὰ τὶς φαγούρες. Ίσως ἔγω φταίω γιὰ τὰ σπυριά, ποὺ ξένουμαι. 'Ο κ. Χουταρης λέει πώς δὲν είναι τίποτα καὶ πώς είναι ἡ ἀπὸ τὴν μπίρα ἡ ἀπὸ τὸ φαγητό. λέει πώς ἀκόμη δὲ βρέκανε τὴν αἵτια κι ὀστόσο πώς τυχαίνουνε συχνὰ σὲ τέτοια. 'Ο κ. Χουταρης μὲ φώτησε ἀν τὴν καλατ. Τοῦ ἀποκρίθηκα πώς ἀπὸ τὰ δυὸ φαγιά, μεσημέρι καὶ βράδιο, τὸ ἔνα πάντα καλό, σὰ δὲν είναι καὶ τὰ δυό τους καλά. Σὲς ἔγαλα τελέγραφο, σὰ φύγαμε ἀπὸ τοῦ κ. Χουταρης, τόσο ποὺ είμουνε χαρούμενη, γιὰ νὰ σὲς ἡσυχάσω, ἐπειδή, δταν πηγα, στὴν ἀρχή, φοβόμουνε λι-

φέλησε, καὶ κάποιον ἔβλαψε, τί τάχα; "Ολα θὰ ξεχαστοῦν, καὶ τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκη σημάδι, κανένα! Δὲ μὲ τρομάζει ποὺ τὸ κουφόρι μου δὰ σέπεται μέσα στάραχνιασμένο χῶμα, καὶ δὲν ψηφῶ σιάλα τάγριάγκαδο ἡ τὸ ρόδο ποὺ ἡ σάρκα μου δὰ θρέψῃ. Τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκη σημάδι, κανένα!"

'Απόστασε δ 'Ερμης ἀπὸ τὰχαρό του τὸ ψυχομάζωμα, καὶ τὸ κουρασμένο τὸ καράβι τοῦ Χάρονα ξεχαρβαλώθηκε. Κι ἀφτὸς δ Πάν πέρασε καὶ πάει! Μᾶς δάμασε ἡ Γῆς, κ' ἡ Γῆς γένηκε Κρόνος· ἀφτοῦ ἀρχινᾶ κι ἀφτοῦ τελειώνει τὸ εἶναι μου — καὶ τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκη σημάδι, κανένα!'

'Ο Προμηθέας κατέβασε ἀπὸ τὸν Οὐρανό—δταν ἀκόμα εἴταρε οὐρανὸς—τάκοιμητο τὸ θεριδ, τὴ φλόγα, καὶ τὸνομά του στηλώθηκε μεσονυραῖς, μ' ἔφκες ἀπὸ κάτουθε μι ἀνάθεμα ἀπὸ πάρω.

Οἱ φλόγες θὰ στηλώσουντε τὸνομά μου στὰ οὐράνια μὲ τῆς Γῆς τάναθεμα.

Μὰ τὸ διάβα μου κάποιο θ' ἀφήκη σημάδι... Αργητικό!

Πόλη, 28—8 07.

ΑΜΟΥΡΓΙΑΝΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Schloss—Bieberstein 10/9/07.

Φίλτατε Νουμᾶ,

'Αφοῦ Σεύχαριστήσω πρῶτα γιὰ τὴν καλοσύνη πούχες σὲ δημοσιεύσῃς τὸ δέρθρο μου, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ τὸ συμπληρώσω καπως καὶ εἰπῶ κατὶ σχετικὸ μὲ τὰ κολακευτικὰ λόγια ποὺ τὸ συνώδευσες. 'Εκεῖ πῆρα τοὺς δημοσιεύστας ὅπως μᾶς παρουσιάζονται: σήμερα καὶ προσπλήσσεις νὰ ἔξετασω τὰ κακὰ ποὺ φέρνει δ στενὸς δρέσσοντάς τους. Στὸ γιατὶ μᾶς παρουσιάζονται ἔτσι, μπορεῖ νὰ δεθῇ ἡ ἀκόλουθη ἔξηγηση. Στὴν ποίηση πρῶτα πρῶτα ἔπειτε νὰ φανῇ ἡ ψευτικὰ τῆς καθαρεύουσας. Σολωμός, Βηλαρᾶς, Βελκωρίτης, Παλαιάς, Ψυχάρης, Παλλήνη, Εφταλιώτης κ. ό., δῆλοι οἱ βιζοσπάστες στὴ γλώσσα ἦταν καὶ είναι ποιηταὶ δ ποιητικοί. Κατὰ τὴν γνώμη τους οἱ ίδεες κυβερνῶνται τὴν κοινωνία καὶ τὴν σπρώχουνται στὴν πρόσδο. 'Η Τέχνη είναι δ εὐγενικῶτερος καὶ καταλληλότερος φορεὺς τῶν ίδεών μ.

ρα πολὺ καλὴ γιὰ νὰ τὸ βιδηρη κάνε μὲ τὸ νῦ της νὰ πῆ τέτοιο πράξια. Εἴτες ἀκούραστος ἀλήθειας, πρέπει πάντα δῆλοι σας νὰ ἐνεργήσετε καὶ νὰ συλλογίσετε τοὺς ἄλλους· ἀφτὸ θέλετε καὶ μ' ἀφτὸ καίρεστε.

'Ο κ. Σεβιλᾶς είχε δίκιο. 'Επειτε διότελα τὸ πορήιο κ' εἴτανε σὲν δύριος γλυκός τὸ γράμμα τῆς τετάρτης, είκοσι ἐφτάχ. «Πολναγκπητέ μου ςού ςούγεντη, παράσενο, ἀλήθεια παράσενο· ἀπὸ τὴν περχμενη τὴ δερφέρα, ἡ δρά εἶη, κανένας σπουδαῖος πονος στὴ φούσκα, μήτε χτές ςούτερις ἀπὸ τὸ διδιογράφημα, καὶ τοὺς δυὸ γιατροὺς ποὺ μὲ ἔτετανε. Σὲς βεβαιώνω πὼς μόλις τὲ πιστεών. 'Αχ! πόσο χαίρουμαι! Πόφερα τόσο ποτὲ τὴν ἄλλη θεραμάδα! Θὰ χαρῇ δ καημένος μας δ Σεβιλᾶς ἔμοιαζε τὸντις στανχωρεμένος μὲ τοὺς πόνους μου· δὲν ήξερε ποτὲ τί νὰ κάμη. Δὲν έχεις δέσι τὸ καλός ποὺ είναι, πρέπει κανεὶς νὰ τὸν ξέρῃ. Δὲν είδα ποτέ μου τέτοιο γιατρό, καὶ νὰ βλέπετε μὲ τὸ ἀροτίωση κ' είλικρινεια μοῦ μιλεῖ, ἀναιχτόκερδα πάντα καὶ δὲ μοῦ κρύψετε τὰ πράματα. Σὲς έρχισουμαι πὼς συχνὰ μοῦ φαίνεται πὼς καπ

αὐτὴν θάνατογενήσουν τὰ ἔθνη. Ἐπὸ μικρὸ παῖδει ἀκουγανταὶ καὶ κοπανᾶντε ποιηταὶ καὶ γλωσσολόγοι πῶς διάντης π. χ. ἀναγέννητε τὴν Ἰταλία. Ἀντὶ νὰ ἐξετάσουν πολές κοινωνικὲς τυνθῆκες γέννησαν τὸ Δάντη, παίρνουν τὴν Τέχνη ὡς κάτι τι ἀπόλυτο, διπὼς ἔκαναν καὶ κάνουν δἰοι οἱ ποιηταὶ. Γιατὶ δὲ ποιητὴς εἶναι ἴδεαλιστής, ἀτομικιστής καὶ ὑποκειμενιστής. Ὄλα γιὰ τὴν Τέχνη καὶ διὰ τῆς Τέχνης. Πρόσθετες ἀκόμα πῶς οἱ δύκοι μας εἶναι λυρικοί. Κι αὐτὸ τὸν ἴδεαλιστικὸ τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι, συμφωνότατο μὲ τὴν ψυχολογία τους, τὸν ἐφαρμόζουνε σᾶλα τὰ φαινόμενα τοῦ βίου. Ἔτοι ἔκαναν καὶ μὲ τὴ γλῶσσα - ἔνα σύμπτωμα ποῦ παίρνοντάς το ὡς κάτι τι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τοῦλα κοινωνικὰ φαινόμενα τὸ ἀνύψωσαν στὴν ἀρχικὴ αἰτία τῆς ἔθνικῆς κακομοιρίας μας καὶ συνασπισμένοι στὸ «Νουμᾶ» ἀνεξαν τὸν πόλεμο κυρίως ἐναντίον ἐνὸς συμπτώματος, τῆς καθαρεύουσας. Καὶ ὑποστήριζαν τὴ γνώμη τους μὲ τόση δύναμη, ὥστε καὶ ἀντικειμενικὰ πνεύματα διπὼς π. χ. δ Καρκαβίτσας, δ Ραμᾶς καὶ τώρα τελευταῖα καὶ δ ἀνοιχτομάχης Φωτιάδης, ἐπεσαν θύματά της. Ἔτοι π. χ. δ Ραμᾶς προχώρητε στὴν ἔρευνα τῶν κοινωνικῶν μας φαινομένων ἔχοντας ἐκ τῶν προτέρων τὴν πεποίθηση ἡ σωρτότερη τὴν πρόληψη πῶς ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψή τους τοὺς ἐνθουσίασε καὶ τοὺς φανάτισε τόσο, ποῦ κατήντησαν καὶ τὴν Τέχνη ἀκόμα νὰ ὑποτάξουν στὸ γλωσσικὸ σκοπό, καὶ νὰ μετρήσει συχνὰ τὴν ἀξία ἐνὸς ἔργου μὲ τὴν δημαλότητα τῶν τύπων τῆς γλώσσας του.

Δέν μπορῶ νὰ ξυνοιχτῷ σὲ γλωσσολογικές θεωρίες, γιατὶ οὔτε γλωσσολόγος είμαι οὔτε καὶ διά προφτηκός βόλος μέρεσει. Μόνο θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ Σοῦ εἰπῶ φιλικὰ πῶς τέτοιος ἔγωγες, νάπαιτης ἀπὸ τὸν Α ἢ τὸ Β νὰ φορμάρῃ τὴ σκέψη του μὲ τὸ καλοῦπι ποῦ τοῦ δίνετε, εἶναι βλαβερός. Γιατὶ ἔτοις ἀποκλείονται μερικὰ στοιχεῖα ποῦ ἀν δὲν εἶναι ποιητικά, ἔχουν δύναμις τὸ χάρισμα νάναι ἀντικειμενικά καὶ πρακτικώτερα ἀπὸ τοὺς ποιητάς. Γι' αὐτὰ ἡ γλῶσσα εἶναι μόνο μέσον, καὶ νομίζοντας πῶς δὲν μποροῦν νὰ βάσουν τὴν ἔξτιλη—ἢ κι ἔχοντας γι' αὐτή διαφορετικὴ ἀντίληψη ἀπὸ τὴ δικῇ Σας—συμμορφώνονται μὲ διτι σήμερα ζῆν καὶ γράφουν χωρὶς καμιὰ προσπάθεια. Θέλουν νὰ συνεργαστοῦν, μὰ τὴ συνεργασία τους δὲν τὴ θέλετε. Τὸ «μικτὸς» τὸ μεταταχειρίζεστε ως συνώνυμο τοῦ ἀχαρακτήριστος. Καὶ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἀχαρακτήριστοι θὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς

μάθουν πολλά. Τάχα δὲ φτάνεις γιὰ Σᾶς ἡ ἀρ-ητική τους στάση, ποῦ περιορίζουνται στὸ νὰ πολεμήνε τὴν καθηρέουσα δόσο μποροῦνε; Γιατὶ θέλετε νὰ τοὺς ἐπιβάλλετε ψυχολογικὴ βίᾳ καὶ τοὺς ἀναγκάζετε νχρησιμοῦνε τὴν φυσικότητά τους; Γιατὶ αὐτὸ θὰ εἰπῆ ὅταν τοὺς ζητᾶς νὰ συμφωνοῦνε μὲ τοὺς τύπους ποῦ ἔχετε παραδεχτῇ. Τοὺς ἔλναι, τώρα τούλαχιστον, ἀδύνατο νὰ γράψουν δπως θέλετε καὶ πρέπει νὰ χάσουν πολὺν καιρὸ σὲ μιὰ περίοδο ὡς ποῦ νὰ κατορθώσουν νὰ Σᾶς ίκανοποιήσουν. Μὴ δ καιρὸς εἶναι πολύτιμος. Γιατὶ δὲν τοὺς δίνεις ἰλεύτερες τὶς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ Σου; Ἐφοῦ ἔχετε τόση πεποίθηση στὸ γλωσσικὸ Σᾶς σύστημα, τόσο τὸ καλύτερο, μὴ διώχνετε τοὺς μικτούς, ἀφῆστε τους νὰ συνεργαστοῦνε κι ἔτσι μὲ τὸν παραλληλισμὸ θὰ φανῇ ξάστερα ἡ δική Σᾶς ὑπεροχὴ. "Ισως ἵσως σιγάσυνειθσουν κι αὐτὸι νὰ γράψουν δπως Σεῖς, χωρὶς ψυχολογικὴ βίᾳ. Γιατὶ τἀληθινό, τὸ δυνατὸ καὶ τὸ μεγάλο τραβάζ πάντα κι ἀφομοιώνει, καὶ τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὸν πόνο δὲν μπορεῖς νὰ τοὺς τἀρνηθῆς. Ἡ διαφορὰ εἶναι μόνο στὴν ἀντίληψη. Αὐτὸι νομίζουν πῶς τὸ ἔργο τῆς σημερινῆς γενεᾶς στὴ γλώσσα εἶναι νὰ χαλάσῃ μόνο, νὰ γκρεμίσῃ ἀπὸ τὴν καθηρέουσα δόσο μπορεῖ περισσότερα, καὶ πῶς ἡ δημιουργία εἶναι ἔργο τοῦ μέλλοντος. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὸ νομίζετε λυμένο καὶ τώρα ἀπλώνετε τὴ ματιά Σᾶς στὴν ἀναμόρφωση τῆς κοινωνίας. Σὲ τέτοιον ἀγῶνα θὰ ὠφελήσουν πολὺ τέτοιοι ἀνπικεμενικοὶ ἐγκέφαλοι. Μιὰ μικρὴ ὑποχώρηση ἀπὸ μέρος Σου σχετικῶς μὲ τὴ γλωσσικὴ μορφὴ θὰ ὠφελήσῃ πολὺ τὸ γενικὸ ζήτημα καὶ ἐμμέσως καὶ τὸν ἴδιο γλωσσικὸ ἀγῶνα. Δὲν πρέπει νὰ διώχνετε κανένα, γιατὶ γιὰ τέτοια κινήματα κι δ πιὸ μικρὸς ἐργάτης μᾶς εἶναι πολύτιμος.

"Ακόμα δυὸ λόγια. Στὸ προχθεσινό μου χρήση πῆρα τὴν ἁποψὴ τοῦ Σκληροῦ κι ἀπ' αὐτὴ κύταξα τὴ μορφωμένη νεολαία μας καὶ τὸ γιατὶ ἀποτίνεται σὲ μᾶς. Τέτοια ἁποψὴ ἔφερε ἀναγκαστικῶς κάποια μονομέρεια στὴν ἔρευνα κι ἵσως νὰ φάνηκα ἀδικος στὴν ὑπηρεσία ποῦ προσφέρουν μερικοὶ σοβαροὶ ἐπιστήμονες." Ἄλλα καὶ τυχόν, δπως τὸ ἐλπίζω, συζητηθῆ σοβαρὰ τὸ βιβλίο του, τότε θὰ μπορέσω νὰ μιλήσω γενικώτερα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὸ σπουδαιότατο ζήτημα τῆς τακτικῆς.

Μόλις τώρα πῆρα τὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ Νουμ. Σαδότο κάτι γράφεις καὶ γιὰ τὸ ζήτημα μας. Σοῦ φάνηκε πῶς ἀδίκησα τοὺς δημοτικιστάς λέγον

τας τὸν δρίζοντά τους στενό. Γιὰ μένα πλαστὸς πλα-
τύτατος δρίζοντας εἶναι ἔκεινος ποὺ ἀγχεκλιάζει δῆλη
τὴν κοινωνία καὶ ποὺ στὴν περιοχὴ του εἰδικοῦ με-
λετηταῖ άναγωρῶντας ἀπὸ 'να φιλοσοφικὸ σύστημα
ἔξεταζουν ἐπιστημονικὰ δῆλα τὰ φαινόμενα. Δὲν ἀρ-
νοῦμαι πώς καὶ ἡ φιλολογία προσπάθησε νὴ θῆξῃ τὴν
κοινωνίκη μας κατάσταση (τὸ Ταξεῖδι, οἱ Φυλλάδες
τοῦ Γεροδήμου κ. ἄ.) καὶ στοὺς τόμους τοῦ Νομοῦ
παρουσίαζονται πολιτικά, κοινωνικά καὶ ιθνικά ζη-
τήματα. Ἀλλὰ ἔκτὸς τοῦ ἔτι σπουδαιότατα ζητή-
ματα τάναρθρων μόνον ἐπεισοδιακῶς, τὰ περισσότε-
ρα π.χ. διακατισόμην, στρατός, πολιτικὴ διαθήρα,
ἴξιτερικὴ πολιτικὴ κ. ἄ., μεταχειρίστηκαν τὴν πε-
ριγραφικὴ μέθοδο προτείνοντας τὸ πολὺ πολὺ ὡς μέ-
σο θεραπείας τὴν γλώσσα. Σοβαρά, ἐπιστημονικά, συ-
στηματικά δὲν τὰ ἐρεύνησαν ποτέ. Ἡ μεγάλη θετι-
κὴ ἱργασία τῶν δημοτικιστῶν, ἡ σοβαρή, ἐπιστημο-
νικὴ καὶ συστηματικὴ τους δουλειές εἶναι στὴ γλώσ-
σα (γλωσσικές καὶ λογοτραφικές μελέτες κι' ἀπόνου
ἐπ' δῆλα ἡ ποίηση) καὶ κάπως καὶ στὴν παιδαγω-
γική. Στὴν ἱργασία τους ὡς κέντρο μένει πάντα ἡ
γλωσσικὴ ἴδεα – ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερη ἀφορμὴ
τοῦ γενικοῦ κακοῦ, ὅπως καὶ πάλι τονίζεται . γύρα
σαύτη συγχεντρώνουνται τέλλα ζητήματα, μαύτη
πρέπει νὰ ἔξηγηθοῦν καὶ μαύτη νὰ γιατρεφοῦν.
Μιὰν ἀντίτυψη ἐντελῶς ἰδεχλιστικὴ ποὺ μᾶς ἀποξε-
νάνει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ μᾶς κάνει ἀνε-
δαφικούς. Πιθανὸν σὲ πολλὲς λεπτομέρειες νῆχω
ἀδικο, αὐτές δημοσίες δὲ μᾶς ἐνδικφέρουν καὶ πολὺ. "Ο, τι
κυρίως πρέπει νὰ ἔξεταστη εἶναι αὐτὴ ἡ κεντρικὴ ἴδεα:
εἶναι ἡ γλῶσσα ἀρχὴ τοῦ κακοῦ η δῆλη; Μά γι' αὐτὸ
εἶναι ἀνάγκη νὰ συζητηθῇ σοβαρώτατα τὸ βιβλίο του
Σκληροῦ. Γιατὶ ἀν ἡ γνώμη του ἀποδειχτῇ σωστή,
τότε ἀναγκαστικῶς πρέπει νάλλαζῃ καὶ ἡ τακτική
μας. Γιατὶ ἀπ' αὐτὴ ἔξαρτάται τὸ πεν. Μὲ τὴν ἀ-
ναθολὴ δὲ θέποφύγωμε τὸ μοιραῖο. "Ο, τι θὲ μᾶς
ἀναγκάση ἵσως ἡ πραγματικότητα νὰ κάνωμε δει-
χνοντάς μας ἀργά ἡ γρήγορα ὁλοφάνερη τὴν πλάνη
μας, καλύτερα νὰ τὸ κάνωμε τώρα. "Ετοι δὲ χά-
νομε πολύτιμο χρόνο.

Σχετικῶς μᾶς, τι λέπι γιὰ τοὺς ἐργάτες θαρρῶ πως πρέπει νὰ ξεχωρίσωμε πάντα τὸ ἔπου Φαρδιόλης, Γιάνναρος ἢ δὲν ζέρω ποιός ξέλος, χπὸ τὸ μεγχλοὶ ἐργατικὸ ζήτημα μής "Αν πάλι γελάστηξε γι' αυτὸ τὸ σημείο, τόσσο τὸ καλύτερο, δυολογῶντας τὴν πλένη μου νοιώθω διπλῆ γχρά.

Δεκάς ΟΟΠ

Α. ΝΤΕΛΟΣ

πῆρ νάνεδω στὸ τραπέζοσάνιδο τῆς χειρουργικῆς, γιὰ
νὰ μὲ χειρουργήσῃ, θὲ πάχω μὲ περισσότερη χαρὰ
παρὰ ποὺ πῆγα ποτέ μου. "Εχω μεγάλη μεγάλη μπι-
στοσύνη σ'" ἀφτόνε. Νὰ σᾶς πῶ κιόλας, ἀρχίω πιά-
να γνωρίζω λιγάκι τὸν κόσμο καὶ μάλιστα τοὺς για-
τρούς. Νὰ ξέρατε πῶς ψάχνει, πῶς γυρεῖει, πῶς
πολεμᾷ, ὅλα πάντα νὰ τἀκριβολογήσῃ. "Ο κ. Σε-
βιλᾶς εἶναι ἀθρωπὸς εἰλικρινός, λοιπὸν ἔξυπνος, λοι-
πὸν καὶ πιδέξιος, γιατὶ ἀρτὰ πάνε μαζὶ τὸ ἔγα μὲ
τἄλλο· τέτοια γνώμη, ἔχω. Νὰ σας δύμας ποὺ βάλ-
θηκα τώρα καὶ γὰ νὰ κάνω τὸ φιλόσοφο, ἀποχρά-
λαχτα σὰν τὸν ἀφέντη. Μὴ δὲν είμαι ξένια κι ἀλ-
λαζίω δρόμο. "Ασκημα δὲν κοιμήθηκα. Πάντα δύμας
ἔξυπνῷ μὲ τὶς φργοῦρες μους ὕστερις ἀπὸ τρεῖς τέσ-
σερεις ὥρες ὑπνο, καὶ μιάμιση ὥρα ἡ καὶ δυὸς μὲ
πιάνουνε οἱ ἀνησυχίες. "Ο Σεβιλᾶς μοῦ λέει πῶς μοῦ
προέρχεται ἀπὸ τὴν φούσκα καὶ γιὰ τὶς φργοῦρες
πρέπει ἀκόμη νὰ περιμένουμε λίγο καιρό, γιὰ νὰ δοῦ
με τὶ πρᾶμα εἶναι. Δὲν εἴμουνε διόλου κουρασμένη
σήκερα τὸ πρωΐ σηκώθηκα στὶς ἔντεκα, μὲ πολὺ¹
πολὺ κέφι. Νοιώθω τόντις σᾶ νὰ μὴν είχα φούσκα
διόλου. Δὲν ἔχετε ίδεα πόσο μὲ ἀναπάθει νὰ μὴν
πονᾶ, τὶ ἀνάσσα ποὺ μοῦ εἶναι, καὶ τὶ χαρὰ νὰ μὴν
πονῇ κανεῖς, δταν πόνεσε τόσο πολύ. Κι ὅλοι σας τὸ

Έέρω πώς μαζί μου θά χαρήτε, γιατί τὸ βλέπω καὶ ἀπὸ τὰ γράμματα δῆς τῆς ἀγαπημένης μου φα-
μελισσής πώς κατέκαρδε μὲ λυπᾶται. Ἡ θερμοκρα-
σία μου τὸ πρωΐ, 36°4· τὸ νερό καθάριο καθάριο
καὶ μόνο μιὰ κενωσιά, πολὺ καλή. Μὰ ἡ ὄρεξη, νὰ
σᾶς πῶ περίφημη δὲν εῖταινε. Τὸ πρωΐ, στὶς ὁ-
χτώ, ήπια ἔνα μεγαλούσιο πιάτο σούπα, γιατὶ
τοικολάτα πιὰ δὲν μπορῶ. Τὸ μεσημέρι πάλε σού-
πα, μὰ κρέας, ἀδύνατο! Εἶχε κι ἀντίδια, που μοῦ
τάστειλε πίτηδες ὁ κχλός μας ὁ Σεβῖλδας· δὲ μοῦ
στρέγανε. Θερμομετρύθηκα τὴν στιγμὴν ποὺ σᾶς γρά-
φω, 37°2· βλέπετε πώς ὅλα συφωνοῦνε. Οἱ 38°2
ψὲς τὸ βράδι θάνατοι γιατὶ ἐρχόμουσε ἀπὸ τὸ χειδο-
γράφημα, κ' εἴχα τὸ πρωΐ 37°. Θὰ πῶ τὸ τεσ-
γάκι μου μὲ γοῦστο· ἡ ὄρεξη σὰ νάνοιγη. Στὸ δειλι-
νό μου εἴχα βίζιτες καὶ κουβεντιάσαμε νόστιμα νό-
στιμα μ' ὅλες μου τὶς τρεῖς νοσοκόμες. Καλὸ μοῦ ἐ-
καμε, καὶ φαίνεται πώς ἡ διεφτυντριὰ ἔτσι δὲν πη-
γαίνει σ' ὅλους τοὺς ἀρρώστους. Οἱ δοῦλοι μοῦ λένε
πώς πρώτη τους φορά τὶς βλέπουνε καὶ τὶς τρεῖς τό-
ση ὥρα μὲ τὸν ἔδιο ἀρρώστο. Ἔγώ τὸ καμαρώνω ἀ-
φτὸ καὶ τοὺς δηγήθηκα τὰ παιδιακήσια μου τὰ χρό-
νια. Πολὺ τοὺς συγχίνησε. Μὰ ἐγώ, καὶ μαζί τους
σὰν εἴμαι, πάντα εἴμαι μαζί σας.

Δέν ξέρω. Τισώς ἐκεῖνο τὸ μέρος ὃπου ἐλεγε γιὰ
τὸ Σεβίλχ, θσως νὰ μὴν χρεσ τοῦ Ἀντρέα μὲ τὸ
παραπάνω. Μὰ δὲν καταλαβαῖνε τίποτις δ ἔθρωπος
ἀπὸ τὰ ἔδια του τὰ ψυχολογικά. Σὲν ἀγαπᾶς, ἀ-
κόμη καὶ χωρὶς νὰ τὸ ὑποψιαζεσαι, ἔθρωπος εἰσαι,
θὰ ζουλέψῃς, ἡ χρῆμα σου, ἀν δηι τὸ ματακι σου,
καπως θὰ στραβωκοταξῃ. Ἐκεῖνος μόλις τὸ παρα-
τήρησε. Μπορεῖ μονάχα μέσα του νὰ εἴπε πῶς σὰ
νὰ μὴν εἴτανε ταχτικὸ ταχτικὸ νάρροσιώνεται: στους
ἄλλους ὅπως καὶ σὲ λόγου του ἡ Κατινούλα. Ταξη-
γυρέβει κι δ ζουλιέρης. Συγχνὰ δημως σ-ἐπόβαθρά μας
ψιθυρίζουνε πολλὰ που δὲν τὰ μεταφράζουμε σὲ λέ-
ξει, κατει ἔφραστα καὶ μισόθιλα σὰν τὰ τρυφερὰ ἐ-
κεῖνα τῆς θάλασσας τὰ λουλούδια, ποὺ καποτες ἀ-
νεβαίνουνε δυὸ τρίχ τους φύλλα ώς τὴν ἀπανωσιά
τοῦ νεροῦ, κι ἀξαφνα σοῦ φανερώνουνε ἀγνωστούς σου
πάτους ζωγρανούς, καποτες παλε ςόρατα ζοῦνε στὰ
κάτω ἡ μαραίνουνται καὶ χανουνται, σκοτεινά. Ἐ-
τοι καὶ τὴ στιγμὴ που λέμε τοπαθε δ Ἀντρέας.
Πῆρε τὴν ἀνάσα του κι ἀφτις σὲν τὴν Κατινούλα.
Βάρος σοῦ πέφτει ἀπὸ τὸ στήθος, ἀμα δηις λιγάκι
νὰ ἡσυχάζῃ τάγαπημένο πλάσμα ποὺ ἔχτες ἀκόμη
πονοῦσε. Τότες οἱ κουβέντες οἱ ἀπλούκες, οἱ λεφτο
μέρειες, οἱ μωρολογίες, δλα σὲ διασκεδάζουνε, δλα

